

Framtidsarbetet i Österbotten 2020–2021

Sammanfattning

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Till läsaren / användaren av materialet

- Kommuner och andra aktörer i Österbotten kan fritt använda materialet i diaserien för sitt eget framtids- och strategiarbete.
- Österbottens förbund har sammanställt innehållet i diaserien under åren 2020 och 2021. Framtidsarbetets material sammanställdes i en process som omfattade följande skeden:
 1. Insamling av basmaterial:
 - Centrala megatrender och förändringskrafter, PESTE-analys
 - Scenariosyntes
 2. Framtidsenkät till aktörer i Österbotten i september 2020
 - Tema: De viktigaste förändringskrafterna med tanke på den framtida utvecklingen i Österbotten samt Österbottens styrkor och svagheter.
 3. Framtidsforskaren Johannes Koponens föreläsning om framtidsarbete 25.11.2020
 4. Framtidsworkshop I 4.12.2020
 - Tema: Visionsram för Österbotten 2050
 5. Framtidsworkshop II 2.2.2021
 - Tema: Utvecklingsvägar till framtidsbilderna i visionsramen och nödvändiga åtgärder
- Österbottens framtidsgrupp har backat upp framtidsarbetet under hela processen. Framtidsgruppen är en öppen arbetsgrupp som sammankommer regelbundet och som alla intresserade kan anmäla sig till genom att skicka ett meddelande till adresserna kimmo.riusala@obotnia.fi och irina.nori@obotnia.fi.

Diaseriens innehåll

1. Megatrender och förändringskrafter

Innehåll: En sammanställning av centrala megatrender och förändringskrafter som påverkar utvecklingen i Österbotten och som delats in enligt PESTE-klassificeringen (politiska och förvaltningsmässiga, ekonomiska, sociala, teknologiska och ekologiska förändringskrafter).

Källor: Sitras Megatrendkort 2020, PFK-scenarier 2035 (Utbildningsstyrelsen), Capfuls scenarier (Försörjningsberedskapscentralen 2035, Kymmenedalen 2040, Mellersta Finland 2050, Nyland 2050), Österbottens framtidsenkät 2020 (Österbottens förbund)

Ytterligare information: Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

2. Scenariosyntes

Innehåll: Analys och syntes av tidigare genomförda regionala och tematiska scenarioprojekt.

Källscenarier: Försörjningsberedskapscentralen 2030, Business Finland 2030, Prognostiseringsforum för kunnande 2035, Kymenmaa 2040, Mellersta Finland 2050, Nyland 2050, Södra Österbotten 2050, Satakunta 2050 (mer uppgifter på bild 16)

Ytterligare information: Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

3. Visionsram för Österbotten 2050 och uppnåendet av framtidsbilderna i olika scenarier

Innehåll: Sammanställning av framtidsworkshopparnas resultat.

Källor: Resultaten av framtidsworkshopparna i Österbotten 4.12.2020 och 2.2.2021.

Ytterligare information:

Irina Nori, Österbottens förbund, irina.nori@obotnia.fi

Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

Tips för framtids- och strategiarbetet

Källa: Johannes Koponens framtidsföreläsning 25.11.2020

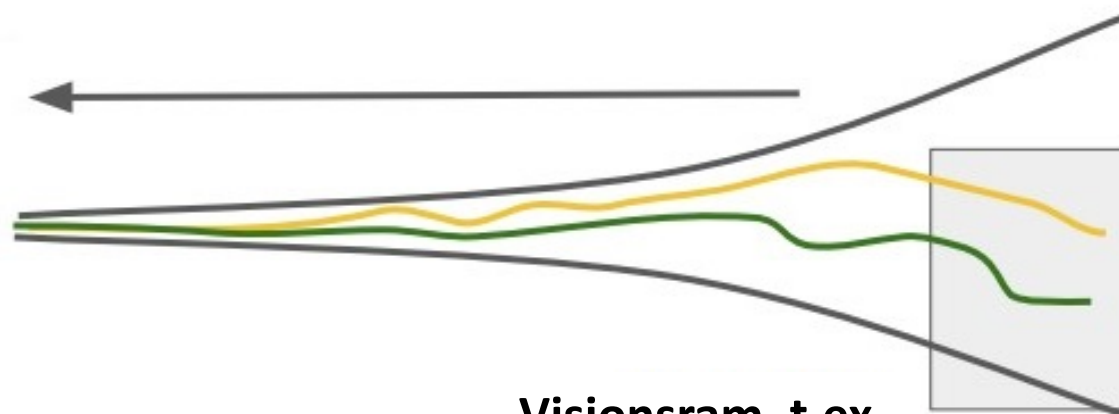
- Framtiden kan inte förutspås men den kan förutses.
- Det går att bereda framtiden genom att visa på möjligheter i form av visioner.
- Syftet med framtidsstänkandet är att föreställa sig hur omständigheterna kan förändras.
- Har man inga alternativ kan man bara reagera.
- Tre viktiga frågor: 1) Vad är möjligt?, 2) Vad är sannolikt? och 3) Vad är önskvärt?
- Spektret för möjliga, sannolika och önskvärda händelser är oändligt.
- Ett sätt att beskriva alternativ utveckling och identifiera frågor som man själv kan bestämma över är att utarbeta scenarier.
- Genom scenarier kan man gestalta skillnader mellan olika alternativ och pricka in dem på en logisk tidslinje.
- Scenarier är trovärdiga berättelser om framtiden och de utmanar oss att i tillräckligt god tid fatta beslut som påverkar vår framtid.
- **Forecasting**-metoden betonar den oundvikliga utvecklingen och alstrar information i synnerhet om hur man ska anpassa sig till förändringen
- **Backcasting**-metoden betonar den medvetna förändringen mot en önskad framtid och hjälper oss att förstå på vilket sätt en aktör kan förändras tillsammans med framtiden.
- Avsikten med allt framtidsstänkande är att få bättre idéer till vad som borde göras nu.
- Om vi inte förstår var vi är nu, blir det ännu svårare att föreställa sig framtiden.

Tips för framtids- och strategiarbetet

Källa: Johannes Koponens framtidsföreläsning 25.11.2020

- Ett centralt mål med backcasting-scenarier är att visa att en bra framtid kan uppnås på många olika sätt. Den här observationen avhjälpas spänningar vid valet av metoder och riktar uppmärksamheten mot målen.
- Visionsramen avgränsar de världar som backcasting-arbetet utgår från.
- Backcasting-scenarierna görs alltså i riktningen från konsekvenser till orsaker.
- Regioner, städer och företag måste allt oftare bygga sina strategier på positiva framtidsberättelser (naturligtvis utan att glömma riskerna).
- Med hjälp av backcasting-scenarier kan man bygga upp framtider som påskyndar verkställandet och förenar nuvarande åtgärder med bra framtider.

Nuläge

**Visionsram, t.ex.
utsläpp -40 %**

Megatrender och förändringskrafter

Innehåll

Megatrender och förändringskrafter

- **Innehåll:** En sammanställning av centrala megatrender och förändringskrafter som påverkar utvecklingen i Österbotten och som delats in enligt PESTE-klassificeringen (politiska och förvaltningsmässiga, ekonomiska, sociala, teknologiska och ekologiska förändringskrafter).
- **Källor:** Sitras Megatrendkort 2020, PFK-scenarier 2035 (Utbildningsstyrelsen), Capfuls scenarier (Försörjningsberedskapscentralen 2035, Kymmenedalen 2040, Mellersta Finland 2050, Nyland 2050), Österbottens framtidsenkät 2020 (Österbottens förbund)
- **Ytterligare information:** Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

Megatrender och förändringskrafter

PESTE-analys

- Klimatförändringen
- Naturens mångfald minskar
- Överkonsumtion av resurser

- Multipolär världspolitik
- Europeiska unionens utveckling
- Demokratiutmaningar
- Ändringar i lagstiftning
- Koncentration

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI

Landskapsprogrammet Maakuntaohjelma

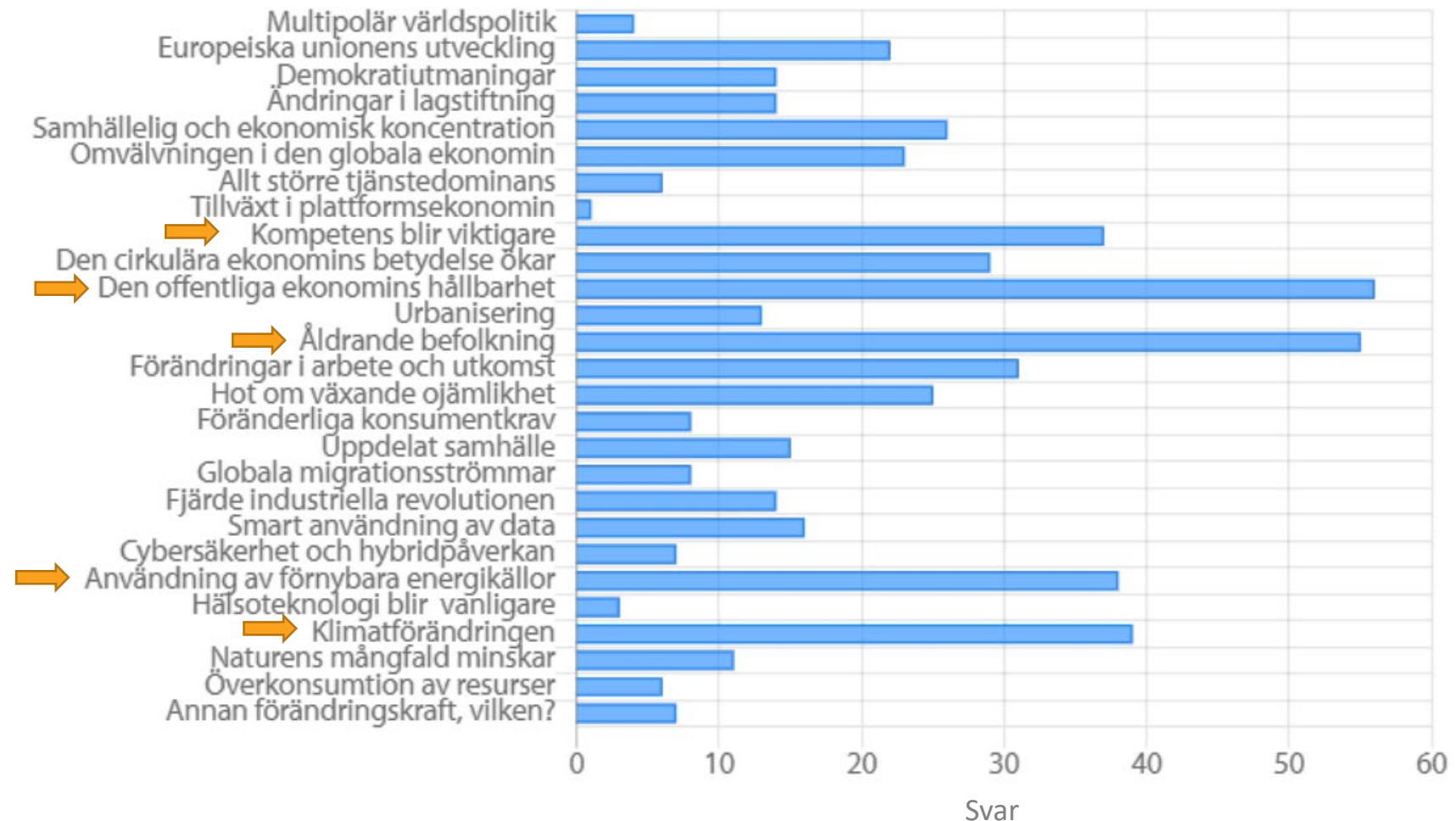

- Omvälvningen i den globala ekonomin
- Allt större tjänstedominans
- Tillväxt i plattformsekonomin
- Kompetens blir viktigare
- Den cirkulära ekonomins betydelse ökar
- Den offentliga ekonomins hållbarhet

- Fjärde industriella revolutionen
- Smart användning av data
- Cybersäkerhet och hybridpåverkan
- Användning av förnybara energikällor
- Hälsoteknologi blir vanligare

- Urbanisering
- Åldrande befolkning
- Förändringar i arbete och utkomst
- Hot om växande ojämlikhet
- Föränderliga konsumentkrav
- Uppdelat samhälle
- Globala migrationsströmmar

Framtidsenkät 2020: De viktigaste förändringsfaktorerna för framtidens utveckling av Österbotten

Politiska och administrativa förändringskrafter

Multipolär världspolitik

Det sker en förskjutning från global styrning till multipolär stormaktspolitik. Regionala stigande tungviktare (t.ex. Kina och Ryssland) utmanar Förenta staternas mäktiga roll. När nya krafter utmanar den gamla ordningen ökar sannolikheten för konflikter och det blir svårare att förutse vad som kommer att hända.

Europeiska unionens utveckling

Utvecklingen inom EU har stor inverkan både på Finland och övriga EU-länder. EU:s tyngd och inflytande i världspolitiken kan komma att minska. Hur garantera medlemsländernas enighet och EU:s förmåga att reformera sig och sina arbetsätt? Svåra förhandlingar om EU:s fleråriga budgetram efter brexit pågår som bäst.

Demokratiutmaningar

Om medborgarna upplever att de metoder som den traditionella demokratin erbjuder är otillräckliga kan frustrationen i samhället öka. Det måste gå att skapa nya modeller för delaktighet och växelverkan. På vilket sätt kan man i det framtida informationssamhället stärka medborgarnas möjligheter att skilja väsentlig information från oväsentlig information och deras förmåga att säkerställa informationens ursprung och riktighet?

Ändringar i lagstiftning

Ändringar i EU-direktiv samt i nationell lagstiftning (t.ex. lagen om utveckling av regionerna, markanvändnings- och bygglagen, skattelagar) inverkar på omvärlden.

Koncentration

Samhällelig och ekonomisk verksamhet koncentreras till allt större enheter och centrum. Människor, service, utbildning och utveckling koncentreras allt mer till tillväxtcentrumen.

Ekonomiska förändringskrafter

Omvälningen i den globala ekonomin

Finland är en liten öppen ekonomi, och den ekonomiska tillväxten i Finland är i hög grad beroende av hur världsekonomin och världshandeln utvecklas. Det ömsesidiga konkurrensmässiga beroendet mellan USA och Kina är den mest avgörande faktorn för den globala ekonomiska utvecklingen. Kina växer och kommer snart ifatt, delvis till och med förbi, världens största ekonomi USA. Globaliseringsutvecklingen har dock generellt redan avmattats.

Allt större tjänstedomins

Den allt större tjänstedomins i näringsstrukturen är en utveckling som statistiskt sett fortsätter oberoende av kriser och konjunktursvängningar. Av det mervärde som privata sektorn genererar står tjänster för drygt 60 procent. Också industrin har blivit mer tjänsteinriktad när den ofta tillhandahåller underhåll och installation av stora maskiner. Ekonomin fortsätter att bli allt mer tjänstebetonad världen över.

Tillväxt i plattformsekonomin

Plattformsekonomin har växt fram som en följd av utvecklingen av internet och har snabbt blivit ett sätt att organisera affärsverksamhet, speciellt för snabbt skalbara tjänstekoncept. På nya tjänsteplattformar produceras, förmedlas och konsumeras immateriella tjänster, som inte slits ut genom användning och som användarna själva bidrar till att förbättra.

Ekonomiska förändringskrafter (2)

Kompetens blir viktigare

Utbildningsnivån höjs och kunskap som produktionsfaktor blir viktigare. Det föränderliga arbetslivet och samhället förutsätter ständig utveckling av kompetens. Betydelsen av att lära sig nytt, kreativitet, uppfatta helheter och färdigheter ökar. Det förekommer förändringstryck på strukturer för utveckling av kompetens och praxis.

Den cirkulära ekonomins betydelse ökar

Cirkulär ekonomi är en ekonomisk modell där produktionen och användningen planeras så att det inte uppstår avfall, utan material och deras värde bevaras i cirkulationen. Cirkulär ekonomi innebär inte bara återvinning, utan även nya verksamhetsmodeller inom ekonomin såsom delning, leasing, reparation och återanvändning. Den nya teknologin har en nyckelroll när det gäller att möjliggöra detta.

Den offentliga ekonomins hållbarhet

Med den offentliga ekonomins hållbarhet avses balans mellan de offentliga inkomsterna och utgifterna på lång sikt. Om de offentliga utgifterna är större än inkomsterna växer den offentliga skulden. De skulder som underskotten på lång sikt leder till måste betalas med överskott, så den offentliga ekonomin dras med budgetbegränsningar över tid. Hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin kan överbryggas med bland annat skattehöjningar och nedskärningar i utgifterna.

Sociala förändringskrafter

Urbanisering

Mänskligheten flyttar in till städer, och samma megatrend syns tydligt också i Finland. Urbaniseringen intensifieras i allmänhet när sysselsatta inom jordbruket får nytt jobb inom exempelvis industri eller service. Ekonomisk verksamhet, utbildning och innovationer koncentreras till städerna och leder till högre produktivitet och ökat välstånd.

Åldrande befolkning

Längre livslängd förändrar bilden av livscykeln och arbetslivet men ökar också trycket på vårdtjänster. I nuläget har drygt en fjärdedel av finländarna fyllt 65 år, och år 2050 utgör den ålderskategorin hälften av den vuxna befolkningen. Den snabbast växande ålderskategorin i Finland är de som fyllt 90 år. Födelsealen sjunker och befolkning i arbetsför ålder minskar.

Förändringar i arbete och utkomst

Arbetet och anställningsförhållandena blir mer mångformiga, vilket förutsätter ändringar i till exempel lagstiftning och socialskydd. Arbetet blir mindre tids- och platsbundet och i utbildningen betonas kontinuerligt lärande. I och med automation minskar det utförande arbetet.

Hot om växande ojämlikhet

De globala förändringstrenderna på arbetsmarknaden och i ekonomin återspeglas också i ojämlikhet mellan befolkningsgrupper. Globalt sett koncentreras välståndet till allt färre. Det är också möjligt att arbetsmarknaden polariseras i välavlönade specialister och lågavlönade servicearbetare och arbetstagare.

Sociala förändringskrafter (2)

Föränderliga konsumentkrav

Förändrat konsumentbeteende ställer i framtiden allt högre krav på att upprätthålla kundrelationer. Konsumenterna förväntar sig och kräver mer och mer av företagen. Det oerhörda utbudet gör att konsumenterna tar hjälp av sociala medier för att försöka hitta genvägar till köpbeslut. Konsumenterna håller kontakt med varandra och med olika varumärken genom olika plattformar. Erfarenheter står i fokus för ny kundlojalitet och varumärkesrelationer.

Uppdelat samhälle

En gemensam värdegrund i samhället finns inte längre, utan olika åsikter och intressen ger upphov till grupperingar som är oberoende av rum. Motsättningar ökar och människor börjar dela upp sig själva och andra i olika inbillade grupper utifrån värderingar, boendeort eller politisk inriktning, men även till exempel utifrån konsumtionsval eller livsstil. Sociala medier skapar snabbt rörelser som driver en viss fråga. Sämre framtidsutsikter, en splittring av den politiska kartan samt de sociala mediernas polariserande effekt har lyft fram populismen som betonar motsättningen mellan eliten och folket. Falsk information ökar och målet för opinionsbildning är allt oftare att skapa förvirring och osämja.

Globala migrationsströmmar

De globala migrationsströmmarna växer i och med förändringar i arbetslivet, urbanisering, konflikter och förändringar i miljön. Också inflyttningen till Finland kan öka.

Tekniska förändringskrafter

Fjärde industriella revolutionen

Fjärde industriella revolutionen innebär att fysisk och digital teknik som analytik, artificiell intelligens, kognitiv teknik och sakernas internet kombineras. En sådan integrering av den fysiska och den digitala världen skapar helt nya affärsmöjligheter och affärsrisker. Teknologier kommer att kunna skalas upp betydligt snabbare än tidigare, eftersom de alla har direkt kontakt med varandra. Automation utvecklar processer och system – (rutin)arbeten görs av robotar.

Smart användning av data

Stordata eller big data är data som genereras av olika digitala system och tjänster. Vanligen handlar det om extremt stora datamängder som ansamlas i snabb takt, är ostrukturerade och av varierande kvalitet. Stordata kan anses vara en av de viktigaste nutida råvarorna, vars värde kan tillvaratas fullt ut vid förädling. Genom att utvinna stordata, göra olika prognoser ur datamängden och försöka hitta regelbundenheter i den kan stordata utnyttjas i exempelvis marknadsföring, övervakning av föremåls livscykel och som ett stöd i affärsverksamhet.

Cybersäkerhet och hybridpåverkan

Att kunna reagera på hybridpåverkan, speciellt cyberattacker samt spridning av vilseledande information, är allt viktigare med tanke på vår nationella säkerhet. Målet med hybridpåverkan är att skapa ett mer gynnsamt klimat för antingen politiska, kommersiella eller militära syften i den utsatta staten. Desinformation och cyberattacker är en farlig kombination, eftersom falska uppgifter leder till splittring och manipulerar människors medvetande. Såväl känsliga data som vilka kritiska grundläggande samhällsfunktioner som helst, exempelvis vattenförsörjning eller energinät, kan utsättas för cyberattacker.

Tekniska förändringskrafter (2)

Användning av förnybara energikällor

Olika rena och förnybara energiformer blir vanligare, är kostnadseffektiva och bidrar till att mildra klimatförändringen. Till de förnybara energikällorna räknas vatten- och vindkraft, solenergi, träbaserade bränslen, återvinningsbränslen, biogas samt värmepumpar. När produktionen av förnybar energi växer ökar också mängden decentraliserad produktion och bredden av olika system för hybridproduktion. Också de tekniker för energilagring som utvecklas erbjuder lösningar på många problem med ostyrd, väderberoende produktion.

Hälsoteknologi blir vanligare

Bärbara enheter som följer upp hälsotillståndet har blivit vanligare och utvecklas fortfarande. Ökad informationsmängd möjliggör en mer individuell och förebyggande vård. Samtidigt utvecklas nya behandlingsformer som bland annat utgår från modifiering av genom och mikrobiota.

Ekologiska förändringskrafter

Klimatförändringen

Klimatförändringen avser den globala uppvärmning som beror på att mängden växthusgaser från mänsklig aktivitet ökar kraftigt i atmosfären. Uppvärmningen medför att polarisar smälter och havsnivån höjs. Vissa regioner drabbas oftare av stormar och skyfall medan andra drabbas av extrema värmeböljor och torka. Det internationella samfundet har beslutat att försöka begränsa uppvärmningen av klimatet till 1,5 grader. När vi går in för att bromsa effekterna är en minskning av växthusgaserna och strävan efter koldioxidneutralitet i nyckelposition. På världsmarknaden behövs allt fler lösningar som minskar utsläppen, vilket skapar stora möjligheter till företag inom energiteknologibranschen i Österbotten.

Naturens status försämras och mångfald minskar

Det har länge varnats för den ekologiska hållbarhetskrisen, vilket innebär att miljöns tillstånd försämras och gränserna för jordklotets bärkraft överskrids. Under den senaste tiden har minskningen av naturens mångfald fått mer uppmärksamhet. Oroväckande är också bland annat bristen på sand som lämpar sig för bygge, dålig tillgång till dricksvatten, miljöförstöring, det växande avfallsproblemet och utarmning av jorden.

Överkonsumtion av resurser

Om alla skulle konsumera som finländarna skulle vi behöva nästan fyra jordklot. Överkonsumtion betyder att vi konsumerar mer än vad som är hållbart för jordklotet. De största orsakerna till överkonsumtionen är energiproduktion, trafik och livsmedelsproduktion. Det är ändå möjligt att ändra konsumtionsvanorna så att också senare generationer kan njuta av en ren och livskraftig miljö. Det behövs företag som tillhandahåller nya, ekologiskt hållbara produkter och tjänster samt människor som vill köpa och använda dem.

Syntes av olika scenarier

Innehåll

Scenariosyntes

- **Innehåll:** Analys och syntes av tidigare genomförda regionala och tematiska scenarioprojekt.
- **Källscenarier:** Försörjningsberedskapscentralen 2030, Business Finland 2030, Prognostiseringsforum för kunnande 2035, Kymenmaa 2040, Mellersta Finland 2050, Nyland 2050, Södra Österbotten 2050, Satakunta 2050 (mer uppgifter på bild 16)
- **Ytterligare information:** Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

Syntes av olika scenarier

Analys av tidigare regionala och tematiska scenarioarbeten

- Försörjningsberedskapscentralen 2030

capful

- Business Finland 2030

BUSINESS
FINLAND

capful

- Prognostiseringsforum för kunnande 2035

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

metodix.

- Kymmenedalen 2040

KYMEN
LAAKSON
LIITTO

capful

- Mellersta Finland 2050

KESKI-SUOMEN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF CENTRAL FINLAND

capful

- Nyland 2050

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

capful

- Södra Österbotten 2050

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF SOUTH OSTROBOTHNIA

capful

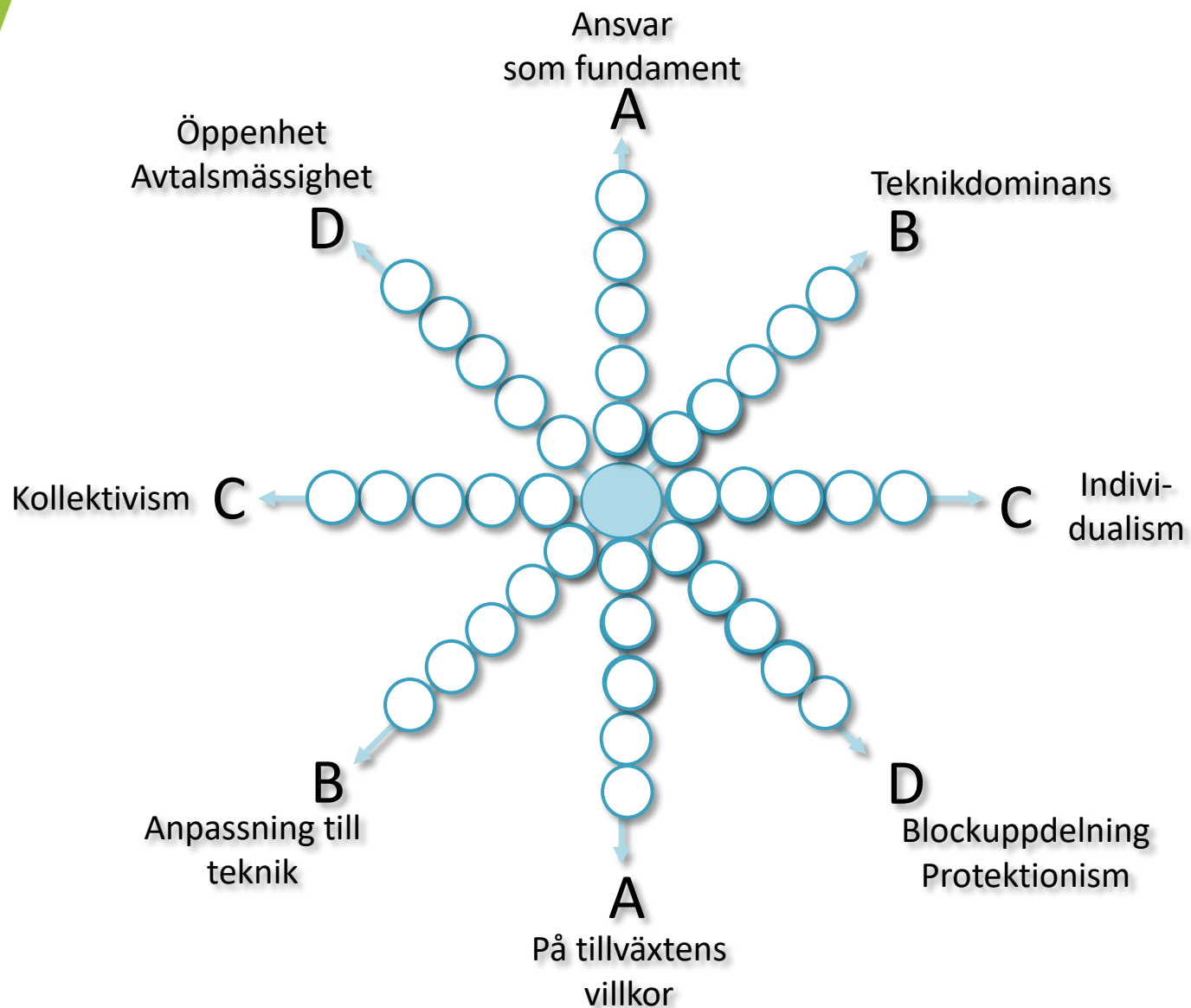
- Satakunta 2050

SATAKUNTALIITTO

MDI

Referensram för scenarier

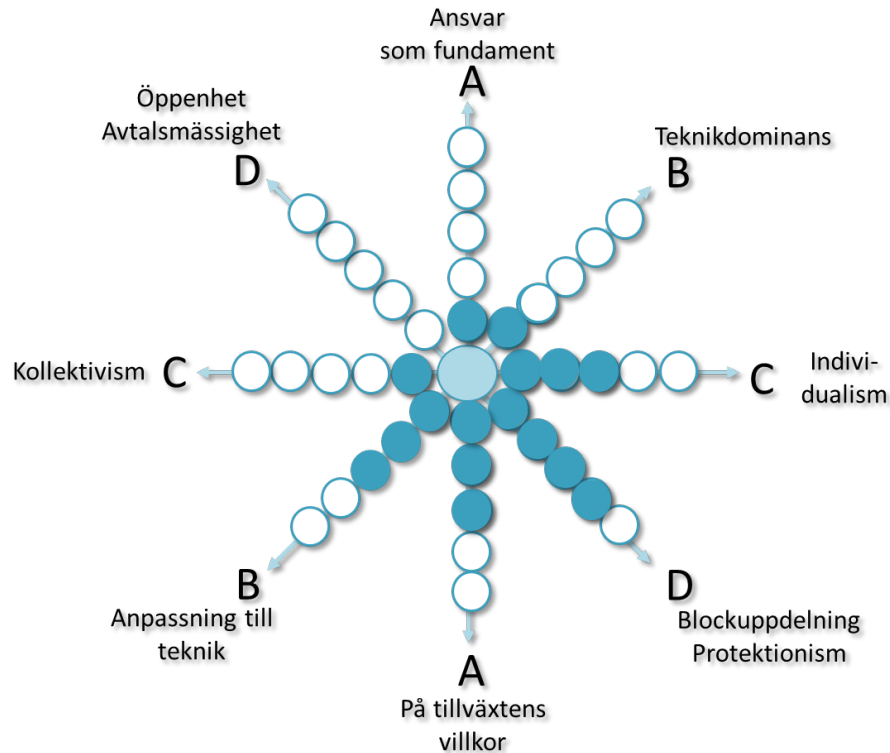
A) Grön omställning

B) Digital omställning

C) Kollektivism vs. individualism

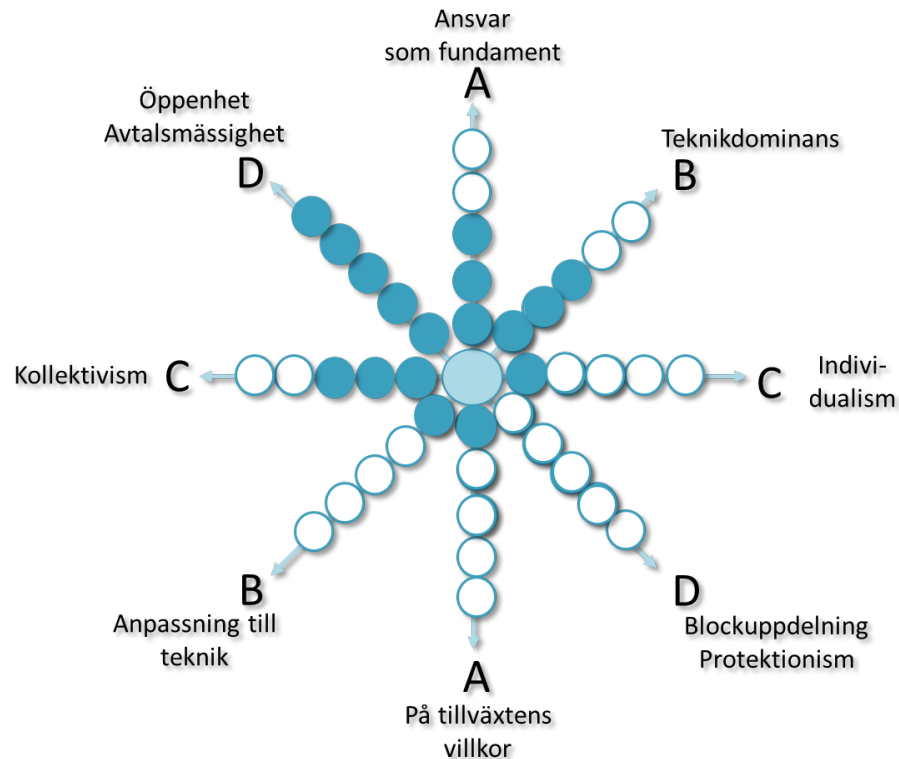
D) Ökande globalisering

Scenario: Med en känsla av osäkerhet

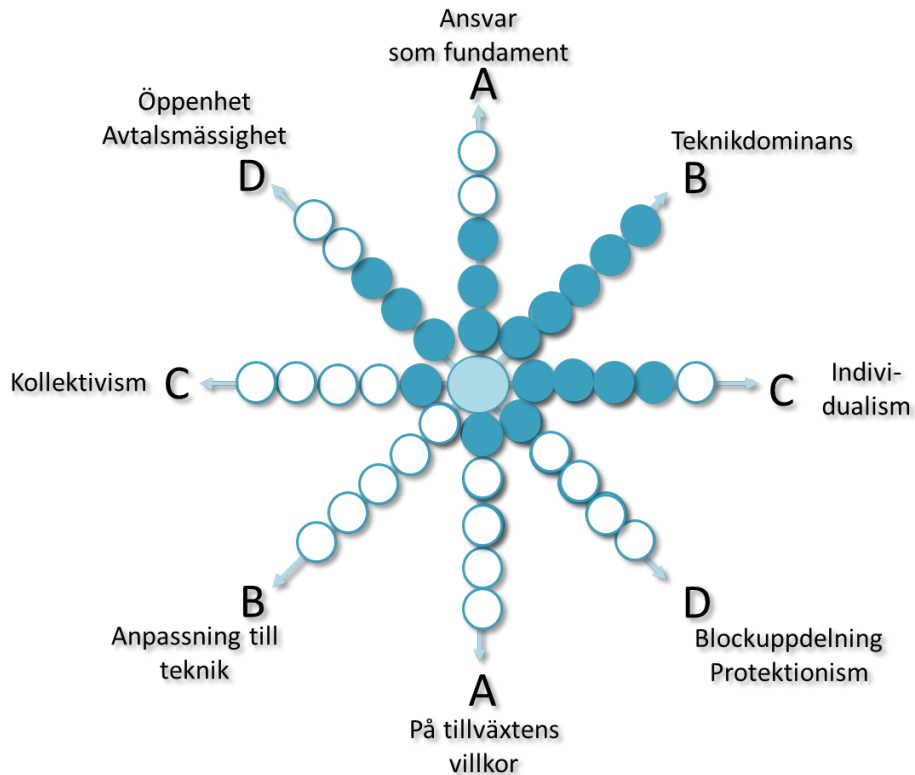
- Extrema klimatförhållanden och utbredda väpnade konflikter har gett upphov till en enorm migration från Afrika och Mellanöstern till Europa och ända till Finland.
- Nationalistiska och protektionistiska attityder har fått stater att vända sig inåt och ofta frångå internationella avtal. Militära allianser har delat upp stater i olika läger. Finland har gått med i Nato. De sociala, ekonomiska och värderingsrelaterade skillnaderna mellan blocken har ökat markant.
- Börskurserna har rasat och bostadsbubblan spruckit med start i USA, vilket drabbat västvärlden. Kinas ekonomiska tillväxt har tagit fart och Kina dikterar spelreglerna för internationell handel och internationellt samarbete.
- Efter att riskerna med globala och decentraliserade produktionskedjor blev verklighet i coronakrisen har företag fokuserat på att göra leveranskedjor säkrare och mer tillförlitliga. Produktion har flyttats tillbaka till Finland och Europa.
- EU har blivit överkört av försvarsallianser och statliga intressen. Europeiska unionens ekonomi går back, unionen håller inte ihop och dess globala ställning har försvagats.
- Det säkerhetspolitiska läget och cyberriskerna har haft en negativ effekt på förmedling av information och samarbete mellan stater. Staterna har blivit abrupt medvetna om de verkliga riskerna med hybridpåverkan. Människor litar mindre på institutioner, information, stater och informationssystem.
- Extremism har fått fotfäste såväl i partipolitik som i konkurrerande folkrörelser.
- Vid förändringar i arbetet har strävan varit att bevara modellen med avlönat arbete. Offentlig service har kvar sin legitimitet. Försämrade datasäkerhet och skandaler till följd av detta har gjort privata sektorn mindre tillförlitlig som leverantör av hälso- och sjukvård.
- Befolkningen har koncentrerats till några stora tillväxtcentrum.

Scenario: Genom samarbete

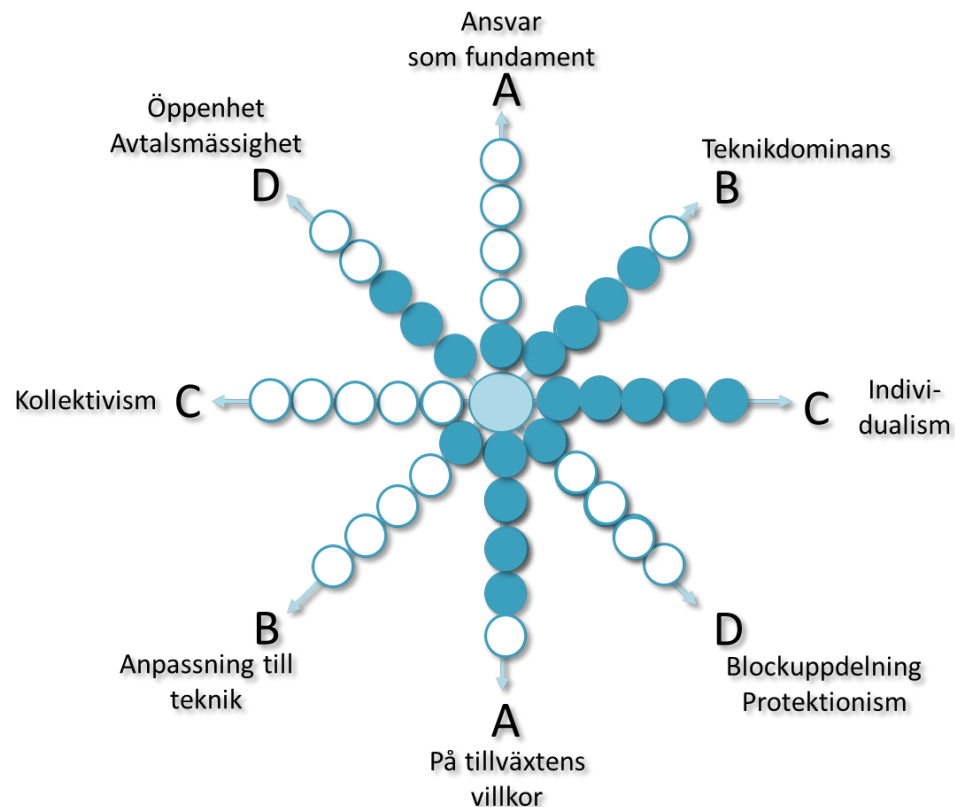
- Frihandel är populärt och sätter fart på världsekonomin. Globaliseringen framskrider dock långsammare och stabilare. Den internationella miljö- och klimatpolitiken stramas åt.
- Hot om konflikter och katastrofer får stater att samarbeta mera. Globala avtal och internationella institutioner stärker sin roll när det gäller att svara på utmaningarna. Multinationella avtal ingås inom alla samhällssektorer (affärsliv, politik, klimatavtal).
- Kinas förhandlingsstyrka i världen minskar när den kinesiska ekonomin mattas av och de interna problemen förvärras. Högutbildade personer flyttar från Asien till väst.
- Finland hakar på tillväxten i världsekonomin och blir åter ledande inom teknik. Det offentliga ansvarar för grundläggande samhällsservice och infrastruktur.
- Finland får en stor studie- och arbetsrelaterad invandring och försörjningskvoten är bättre än vad som förutsågs på 2020-talet.
- Regionstrukturen i Finland grundar sig på ett nätverk av tillväxtcentrum. När platsoberoende arbete blir vanligare väljer arbetstagare var de vill bo utifrån andra kriterier och andra möjligheter i regionerna får större vikt (t.ex. natur, service, trivsamt).
- Människor har förtroende för insamling och användning av data. Databaser öppnas upp när cyberrisken minskar. Teknikjättar och användning av data regleras dock på internationell nivå. Regleringen utvidgas till att omfatta också transaktioner inom delningsekonomin.
- Det starka ömsesidiga beroendet inom Europeiska unionen leder till att den omvandlas till en förbundsstat. EU får en mer framträdande roll i världspolitik.
- Det demokratiska avtalsamhället blir starkare och den representativa demokratin blir allt populärare speciellt i väst.

Scenario: Tekniken först

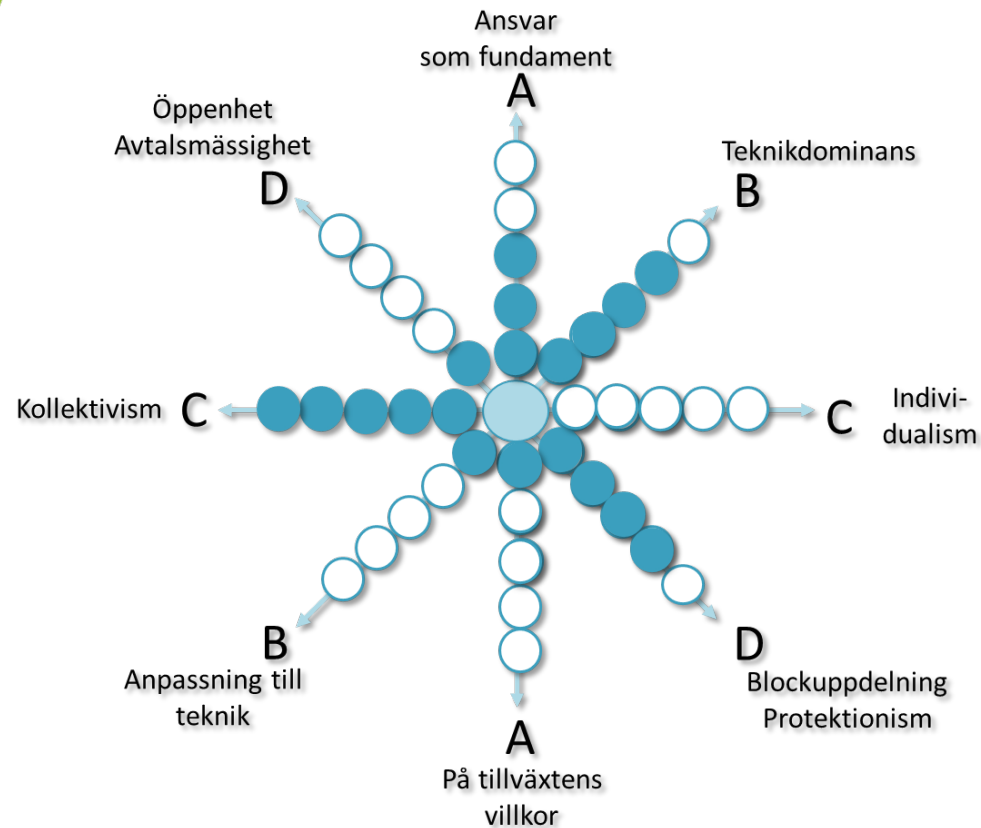
- Ekonomin har vuxit i en företagsstyrd värld som domineras av teknikjättar i öst. Automation, robotik och artificiell intelligens har radikalt ändrat arbetssätten och behovet av arbetskraft. Automatiseringen har gått framåt på en rad områden och allt mer avancerade uppgifter utförs med hjälp av artificiell intelligens.
- Virtuella miljöer har blivit platser för vardagligt umgänge samt konsumtion. Traditionella centralbankspengar har trängts undan av kryptovalutor.
- Den radikala tekniska utvecklingen har medfört att behovet av arbetskraft har minskat, och traditionellt lönearbete har mist sin roll. Artificiell intelligens utför en allt större del av expertuppgifterna och de atypiska anställningarna har ökat.
- Utbildningsnivån i Finland har halkat efter utvecklingen, vilket har lett till en polariserad arbetsmarknad och växande inkomstskillnader. De kunniga klarar sig, men arbetslösheten breder ut sig bland lågutbildade. Det har uppstått en ny klassindelning enligt digital förmåga.
- Stora företag har blivit radikalt större. Globala teknikjättar har stärkt sina positioner som ägare av data och information. Näringslivet drivs av dessa stora aktörer, samtidigt som tekniska lösningar och plattformsekonomi har möjliggjort decentralisering av arbete och produktion.
- Olika tekniska lösningar har möjliggjort nya vårdformer och tillvägagångssätt för att ta itu med frågor som gäller människors hälsa och miljövard.
- Den offentliga sektorns roll inom hälso- och sjukvård har minskat markant. Ansvar för utkomst och välfärd har allt mer förskjutits från samhället på individerna.
- Befolkningen har trängt ihop sig i städer. Städer har fått en utökad roll i förhållande till stater. Mellan storstäder har det uppstått regionala allianser, vilket gör EU:s styrkraft svagare.

Scenario: Individiden i främsta rummet

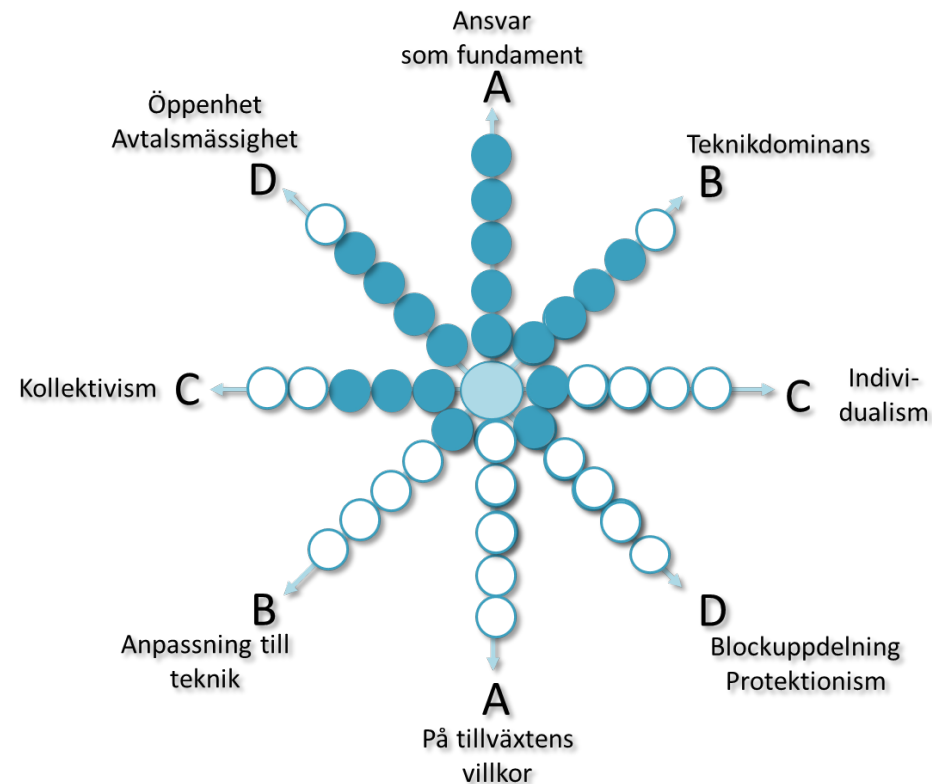
- Personliga värderingar och individualism har växt sig starkare i samhället. Överenskommelser mellan individer (blockkedjor) har radikalt förändrat samhället. Var och en har ansvar för sin egen framtid och egna behov går före välfärdsstaten.
- Egenintresse och snabba fördelar är det som styr. Samarbete mellan människor och organisationer har däremot minskat.
- Offentlig service finansieras i högre grad genom användaravgifter, vilket ökar ojämlikheten i befolkningen. Individförsäkringar och gräsrotsfinansiering av olika slag blir frekventare. Den tekniska utvecklingen har medfört att egen- och distansvård blivit betydligt vanligare.
- En låg basinkomst ger ett minimiskyddsnät, som är ämnat att minska de största riskerna med en växande ojämlikhet.
- Skräddarsydda produkter och tjänster enligt individuella behov samt digitala tjänsteplattformar i plattformsekonomin blomstrar.
- Teknik har förändrat och ersatt mänskliga kontakter, resor, fritid och andra delområden av livet. Avancerade sociala virtuella tjänster och robotar ska exempelvis motverka ensamhet.
- Persondata har ett erkänt värde och är en handelsvara mellan individer och organisationer. Den positiva ekonomiska utvecklingen i EU bidrar till ekonomisk tillväxt i Finland.
- Plattforms- och gigeekonomi samt mikroföretagande har trängt undan traditionella anställningar.
- Expertmakt och individbaserat beslutsfattande genom blockkedjor har ersatt partipolitiken och den representativa demokratin.

Scenario: Med stöd av gemenskapen

- I en geopolitiskt instabil värld råder protektionism och globaliseringen har gått mot differentiering. Stater och stora regioner har mindre tyngd i beslutsfattande medan värdegemenskaper blir allt viktigare.
- Informationspåverkan har ökat betydligt och förtroendet för offentliga institutioner och teknik har dalat. Extremism i olika referensgrupper breder ut sig.
- Bristen på förtroende och den otyglade tekniska utvecklingen har lett till en global finanskris. Också Finland har gått in i en depression. Självförsörjning och försörjningsberedskap blir allt viktigare.
- Gemenskap har en erkänd betydelse som en hörnsten i samhällelig välfärd. Mänsklig kontakt accentueras som motvikt mot den tekniska utvecklingen och serviceinriktad affärsverksamhet har fått allt större betydelse.
- Offentligt finansierad service har kollapsat. Skillnaderna i hälsa och välfärd har ökat i befolkningen och välfärden är i allt högre grad beroende av ömsesidig omsorg. När frivilligverksamhet ökar tar tredje sektorn ansvar för att tillhandahålla tjänster.
- Den tekniska utvecklingen och decentraliserade produktionen har möjliggjort utveckling av små byliknande samhällen. Istället för de största tillväxtcentrumen har regionstrukturen i större utsträckning börjat byggas upp kring små samhällen. Mer beslutanderätt har också delegerats till kommuner och regioner.
- Lönearbete har minskat när automatiseringen blir allt snabbare, och arbete har blivit en kollektiv uppgift. Frivilligverksamhet blir allt viktigare och byteshushållning förekommer i lokalsamhällen.

Scenario: Genom ansvarsfulla val

- Omfattande naturkatastrofer och flyktingströmmar till följd av klimatförändringen har fått Finland att vakna upp och på bred front vidta åtgärder för att mildra och motverka klimatförändringen.
- Målet har varit att samordna ekologi och ekonomi till ömsesidig nytta, dock så att de ekologiska aspekterna är avgörande i sista hand.
- Konflikter mellan olika intressegrupper har kunnat avväjas genom att öppna upp fler arenor för samhällelig dialog i allt från lokalsamhällen till riksnivå. Lokalsamhällena har blivit viktigare, vilket har ökat samhörigheten.
- Massiva satsningar på utbildning, forskning och utveckling har burit frukt. Utarmningen av naturens mångfald har kunnat stoppas och Finland är i allt väsentligt ett koldioxidneutralt samhälle.
- Ansvarsfullhet har blivit något som på riktigt genomsyrar all verksamhet i samhället. Skolor har undervisning i ansvarslära och ansvarsfull konsumtion stöds genom beskattning.
- Företag har förbundet sig till ren teknik och program för ansvarsfull sysselsättning. Olika certifikat på ansvarsfullhet används allmänt.
- Smarta och koldioxidsnåla färdssätt används allmänt dagligen. Vätgasdrivna fordon har kommit ut på marknaden.
- Cirkulär ekonomi utnyttjas fullt ut. Inom den cirkulära ekonomin används instrument från såväl delnings- som plattformsekonomin samt öppna data, som styrs av artificiell intelligens.
- Medborgarlön mot motprestation garanterar en basinkomst. Medborgarlönen betalas ut av offentliga organisationer med samhällliga uppgifter. Människor både får och måste välja en organisation.

Visionsramen och
hur dess framtidsbilder kan nås

Innehåll

Visionsram för Österbotten 2050 och uppnåendet av framtidsbilderna i olika scenarier

- **Innehåll:** Sammanställning av framtidsworkshopparnas resultat.
- **Källor:** Resultaten av framtidsworkshopparna i Österbotten 4.12.2020 och 2.2.2021.
- **Ytterligare information:**
Irina Nori, Österbottens förbund, irina.nori@obotnia.fi
Kimmo Riusala, Österbottens förbund, kimmo.riusala@obotnia.fi

ÖSTERBOTTENS VISIONSRAM 2050

Ekologisk hållbarhet

Österbotten är koldioxidnegativt och energiproduktionen bygger på förnybara källor.

Österbotten har en hållbar samhällsstruktur, där stads- och kommuncentrumen är kopplade till varandra med innovativa leder och nya typer av mobilitetstjänster.

Nästan allt material återvinns.

Den österbottniska naturen har en biologisk mångfald och god vattenstatus.

Social hållbarhet

Invånarna i Österbotten är mest välmående och lyckligast i landet.

De tjänster som behövs i vardagen är tillgängliga för alla som närservice eller på ett bra sätt som distans- eller mobiltjänster.

Alla invånare har möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling och en tillräcklig utkomst.

Alla invånare har möjlighet till en betydelsefull verksamhet och känsla av delaktighet.

Ekonomisk hållbarhet

I Österbotten finns det flera ledande kluster för hållbar industri kopplade till globala värdekedjor.

Andelen sysselsatta i Österbotten har stigit med 10 % och regionen lockar till sig den bästa kompetensen.

Satsningarna på FUI-verksamhet har fördubblats och i regionen föds nya produkt- och serviceinnovationer.

Tillgängligheten i Österbotten är bra, vilket underlättar rörligheten för människor, kunskap och produkter såväl inom regionen som nationellt och globalt.

Kulturell hållbarhet

Oberoende av var man bor har invånarna i Österbotten möjlighet till en mångsidig hobby- och kulturverksamhet.

Befolkningen med utländsk bakgrund integreras och trivs bra i regionen.

De kreativa branscherna sysselsätter många och samarbetar med den tillverkande industrin.

Kulturella välfärdstjänster har integrerats med social- och hälsovårdstjänster som en del av den vardagliga verksamheten.

Scenariooberoende åtgärder för att nå framtidsbilderna i visionsramen

Ekologisk hållbarhet

Österbotten är koldioxidnegativt och energiproduktionen bygger på förnybara källor.

Nästan allt material återvinns.

Österbotten har en hållbar samhällsstruktur, där stads- och kommuncentrumen är kopplade till varandra med innovativa leder och nya typer av mobilitetstjänster.

Den österbottniska naturen har en biologisk mångfald och god vattenstatus.

- Utveckling av en förnybar, decentraliserad och smart energiproduktion och -användning samt kompatibla energiformer.
- Säkerställa att Österbotten är en föregångare och vägvisare i att förverkliga nya innovativa energiproduktionslösningar.
- Genomgripande utveckling av den cirkulära ekonomin inom olika sektorer.
- Satsningar på utveckling av system och teknologi samt på en attitydförändring för att återvinning av råvaror och näringsämnen ska vara möjlig till 100 %.
- Säkra möjligheterna för den cirkulära ekonomin att bli en lönsam företagsverksamhet och att kompetens och innovationer inom den kan vara betydande exportvaror.
- Främja uppnåendet av utsläppsmålen genom utveckling av smarta trafiklösningar för såväl kollektivtrafik som privatbilism.
- Värna om den biologiska mångfalden bl.a. genom att öka betydelsen av grönområden och rekreationsområden i planläggningen samt genom att minska belastningen från de sura sulfatjordarna.
- Utveckling av nya energiformer i enlighet med principen om hållbar utveckling och med iakttagande av naturens bärkraft och kolsänkor.
- Göra ren natur och rena vatten till en viktig attraktionsfaktor för landskapet.

Scenariooberoende åtgärder för att nå framtidsbilderna i visionsramen

Ekonomisk hållbarhet

I Österbotten finns det flera ledande kluster för hållbar industri kopplade till globala värdekedjor.

Satsningarna på FUI-verksamhet har fördubblats och i regionen föds nya produkt- och serviceinnovationer.

Andelen sysselsatta i Österbotten har stigit med 10 % och regionen lockar till sig den bästa kompetensen.

Tillgängligheten i Österbotten är bra, vilket underlättar rörligheten för människor, kunskap och produkter såväl inom regionen som nationellt och globalt.

- Stärka den mångsidiga företagsstrukturen i Österbotten och det högklassiga innovationsekosystem som stöder företagen.
- Stärka FUI-samarbetet mellan företag samt mellan företag, läroinrättningar och den offentliga sektorn såväl regionalt, nationellt som internationellt.
- Utveckla den tillverkande industrins service- och försäljningskompetens, liksom robotik även i tjänsteproduktion.
- Främja företagens kulturella mångfald, internationalisering och globala samarbetsnätverk i landskapet.
- Identifiera tillväxtmarknadernas (t.ex. Asien och Afrika) behov och se till att bemöta deras efterfrågan.
- Avlägsna hindren för arbetsrelaterad invandring och främja integrationen av nyanlända och deras familjer i Österbotten.
- Förbättra matchningen mellan kompetens och arbetsmarknad genom utveckling av bl.a. den utbildning som erbjuds i regionen så att den allt bättre motsvarar behoven i arbetslivet.
- Göra Österbotten mer lockande som investeringsobjekt för företag och som bostadsort för olika yrkesgrupper i och med att det är lätt att distansarbeta härifrån.
- Utöva aktiv intressebevakning för att trygga god tillgänglighet och högklassig FUI-verksamhet i landskapet.

Scenariooberoende åtgärder för att nå framtidsbilderna i visionsramen

Social hållbarhet

Invånarna i Österbotten är mest välmående och lyckligast i landet.

De tjänster som behövs i vardagen är tillgängliga för alla som närservice eller på ett bra sätt som distans- eller mobiltjänster.

Alla invånare har möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling och en tillräcklig utkomst.

Alla invånare har möjlighet till en betydelsefull verksamhet och känsla av delaktighet.

- Främja invånarnas välfärd och livskvalitet i sin helhet och förebygga hälsoproblem.
- Driva fram tjänstedesignmetoder för att utveckla ett skräddarsytt servicesystem enligt olika målgruppers behov.
- Anlita aktörer inom den tredje och fjärde sektorn allt bättre inom tjänsteproduktion.
- Satsa på utveckling av innovativa offentliga anskaffningar.
- Utveckla flexibla och skräddarsydda studiemöjligheter som möjliggör kontinuerligt lärande och specialisering inom alla utbildningsstadier (bl.a. distans- och hybridstudier, modulutbildning, inlärningsplattformar).
- Förbättra befolkningens digitala kunskaper.
- Utveckla olika befolkningsgruppers delaktighet, gemenskap och ömsesidiga förståelse.
- Gynna medborgaraktivitet genom modiga pilotförsök med nya typer av samhälleliga påverkansmetoder (t.ex. direkt demokrati) och interaktiva kanaler.
- Främja platsberoende arbete och multilokalitet aktivt.
- Bädla för att nya atypiska anställningar (t.ex. gig- och plattformsekonomi) ska kunna vinna terräng.

Scenariooberoende åtgärder för att nå framtidsbilderna i visionsramen

Kulturell hållbarhet

Oberoende av var man bor har invånarna i Österbotten möjlighet till en mångsidig hobby- och kulturverksamhet.

Befolkningen med utländsk bakgrund integreras och trivs bra i regionen.

De kreativa branscherna sysselsätter många och samarbetar med den tillverkande industrin.

Kulturella välfärdstjänster har integrerats med social- och hälsovårdstjänster som en del av den vardagliga verksamheten.

- Främja uppskattningen av kulturell mångfald så att olika identiteter, språk religioner och livsåskådningar kan leva sida vid sida i samförstånd och i tät växelverkan med varandra.
- Främja tillväxten av kluster för kreativa branscher som spelindustrin.
- Stärka element inom de kreativa branscherna (t.ex. design) genomgripande inom alla branscher.
- Satsa på utveckling av såväl fysiska som virtuella kulturupplevelser.
- Stärka verksamhetsförutsättningarna för kultur- och hobbyverksamhet som genomförs av frivilligorganisationer och organisationernas roll som tillhandahållare av kultur- och välfärdstjänster.
- Stärka de naturbaserade välfärdstjänsternas (t.ex. Green Care och Blue Care) roll som en del av de kulturella välfärdstjänsterna.
- Utveckla möjligheterna att ordna en mångsidig och kostnadsfri kultur- och hobbyverksamhet i skolorna efter skoldagens slut.
- Aktivera befolkningen med utländsk bakgrund att delta i och att utveckla fritidsverksamheten.

Scenario: Med en känsla av osäkerhet

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag blockuppdelning, protektionism och att ta hem produktion

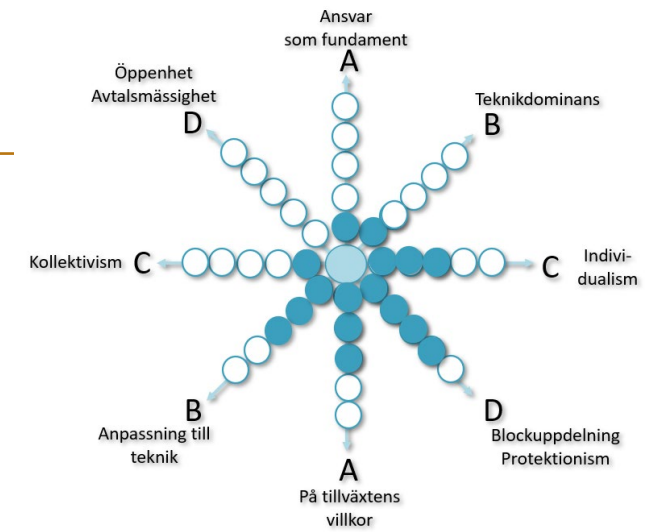
- Säkra tillgången till råvaror för den tillverkande industrin.
- Utveckla de regionala globala företagens förmåga att kryssa mellan olika block (särskilt Kina-kunskap).
- Stärka produktionskedjorna för spetsföretagens underleverantörer och samarbetet mellan dem.
- Utveckla samhällsstrukturen och energisystemet utifrån lokala förutsättningar.

Scenariots särdrag anpassning till teknik och cyberrisker

- Utveckla utbildningen om cyberrisker inom alla samhällssektorer.
- Bygga ut tillförlitliga lokala tjänster.

Scenariots särdrag på tillväxtens villkor, förvärrade klimatomständigheter, klimatflyktingar och individualism

- Satsa på anpassning till klimatförändringen.
- Satsa på säkerhet, en stabil verksamhetsmiljö och infrastruktur för företag.
- Utveckla självförsörjningen inom primärproduktionen och i livsmedelskedjan.
- Stärka kollektivismen för att dämpa individualismen.
- Utveckla en skräddarsydd integration och förberedelse för arbetslivet.
- Främja förståelsen mellan olika befolkningsgrupper samt acceptansen för kulturell mångfald.

Scenario: Genom samarbete

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag samarbete och avtalsmässighet

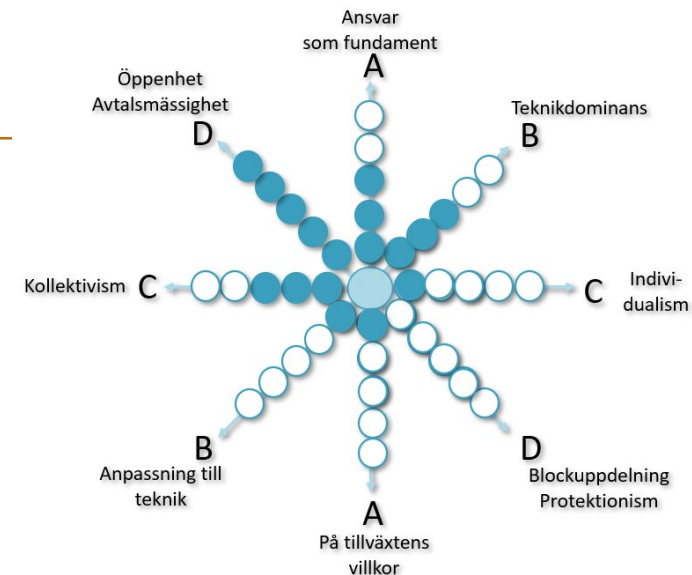
- Stärkt samarbetet mellan företag och högskolor med allt fler samprojekt.
- Förankra studerande som kommit till Österbotten till lokala företag för att de ska stanna i Österbotten efter att de fått sin examen.
- Stärka företagens beredskap att anställa internationell kvalificerad arbetskraft genom att t.ex. ordna språkundervisning och skapa nätverk.

Scenariots särdrag kollektivism och trivsel

- Främja utveckling som bygger på kollektivism även i städer.
- Utveckla olika metoder för samråd med medborgarna och för att främja platsbaserad regionalpolitik.
- Utveckla en mångsidig kultur- och hobbyverksamhet tillsammans med användarna.
- Stärka Österbottens attraktionskraft både med tanke på arbete och som en trivsamt plats att bo, idka hobbyer och fostra barn på.

Scenariots särdrag ansvar

- Utveckla ett certifierat system för beräkning av kolavtryck i Österbotten.
- Utveckla efterbehandlingen av avfall i industriella processer och skapa nya affärsmodeller inom cirkulär ekonomi.
- Satsa på attitydförändring bland invånarna gentemot återvinning.

Scenario: Tekniken först

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag teknikdominans

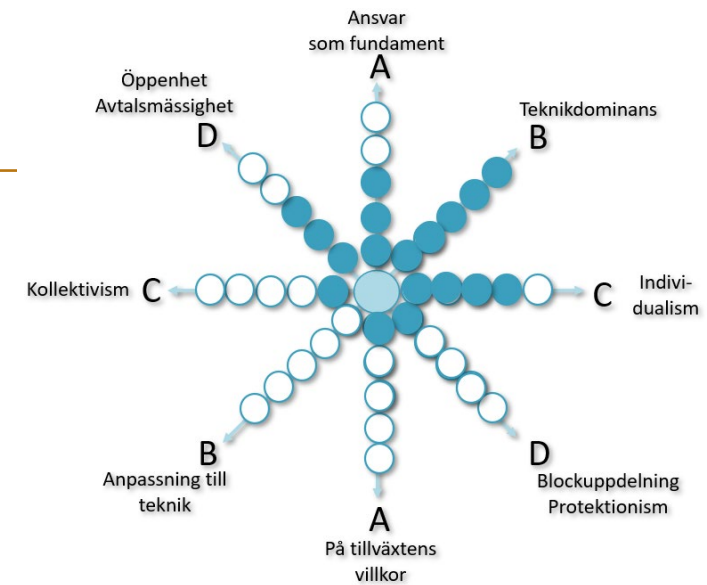
- Använda artificiell intelligens i stor omfattning i produktion och distribution av förnybar energi.
- Lyfta digital kunskap till en central medborgarfärdighet och aktivt förebygga digital marginalisering.
- Utveckla olika virtuella tjänster för t.ex. fritidssysselsättning och turism.
- Berika gamla branscher (t.ex. motorindustrin) med hjälp av teknik för att skapa nya tillväxtbranscher.
- Med hjälp av teknologi (t.ex. sensor- och genteknologi) utveckla en förutseende hälso- och sjukvård samt äldreomsorg.

Scenariots särdrag ansvar

- Säkra att det i Österbotten finns högklassig utbildning och forskning inom energi också framöver. Skapandet av nya innovationer förutsätter betydande FUI-satsningar.
- Utveckla en modern och hållbar samhällsstruktur som möjliggör livscykelboende i olika miljöer med intelligenta stråk och utsläppsfri trafik och där boendeortens placering inte har någon betydelse.

Scenariots särdrag samarbete

- Satsa på ett omfattande samarbete som främjar cirkulär ekonomi både nationellt och internationellt.
- Med hjälp av teknologi (t.ex. VR-utbildning, livetolkning) utveckla mer flexibla utbildningsstrukturer för näringslivets behov och för den globala marknaden.
- Se till att inte glömma betydelsen av socialt umgänge och stöd när tekniken utvecklas.

Scenario: Individen i främsta rummet

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag individualism

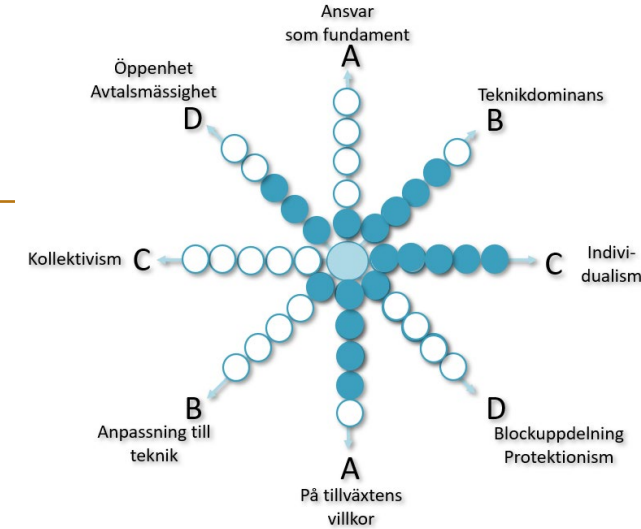
- Säkra att konsumenterna belönas för klimatsmarta val.
- Söka alternativa lösningar för finansiering av infrastrukturprojekt (t.ex. bruksavgifter)
- Erbjud mer skräddarsydd utbildning enligt studerandenas individuella behov.
- Säkerställa att Österbotten profilerar sig som en föregångare gällande kontinuerlig inläring och självutveckling.
- Utveckla innovativa och kundcentrerade lösningar för produktion av kultur- och fritidstjänster.
- Utveckla konsumentinriktade individuella tjänster som bygger på deras effekt för välbefinnandet.

Scenariots särdrag teknikdominans

- Underlätta distansarbete inom företagen i regionen.
- Satsa på utvecklingen av innovationsklustret för ekologisk teknologi i Österbotten.
- Satsa på digital kompetensutveckling inom den offentliga sektorn.

Scenariots särdrag på tillväxtens villkor

- Säkerställa att den cirkulära ekonomin är lönsam affärsverksamhet.
- Utveckla nya sysselsättningsformer (t.ex. gig- och plattformsekonomi).
- Utveckla marknadsföringen av regionen för att locka kvalificerad arbetskraft till landskapet.
- Tillsammans med Västerbotten utveckla Kvarken till ett modellområde för global ekologisk affärsverksamhet.

Scenario: Med stöd av gemenskapen

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag kollektivism och lokalsamfundets betydelse betonas

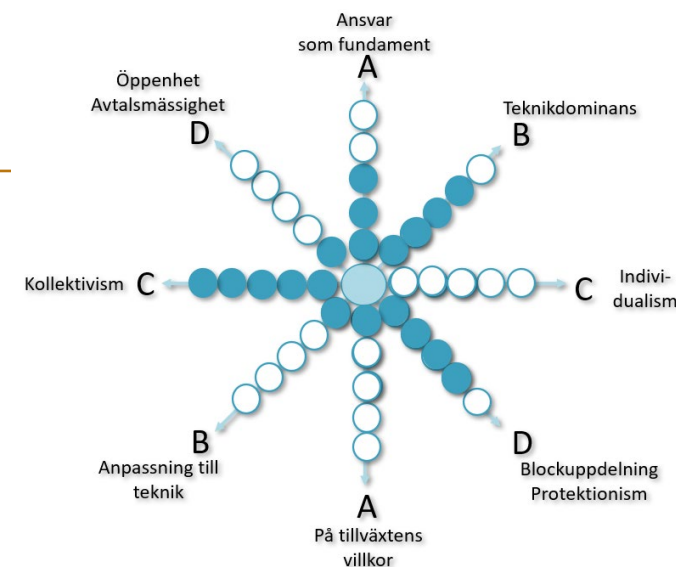
- Säkerställa verksamhetsförutsättningarna i lokalsamfundet, bl.a. decentraliserad servicestruktur, energilagring och smarta elnät.
- Utveckla multiservicehus som gör lokala tjänster möjliga.
- Stärka verksamhetsförutsättningarna för den tredje och fjärde sektorn.
- Stärka nätverkssamarbete och gemensamt utvecklingsarbete inom olika sektorer.

Scenariots särdrag teknikdominans och förtroendebrist

- Utveckla tillförlitliga plattformar för distanstjänster och delningsekonomi.
- Utveckla företagens tjänsteexport samt sälj- och marknadsföringskompetens (även inom industrin).
- Främja företagens profilering som en ansvarstagande och pålitlig partner i en differentierad och instabil värld.

Scenariots särdrag blockuppdelning och protektionism

- Stärka en omfattande självförsörjning såväl i livsmedelskedjan som i den centrala industriklustren.
- Säkerställa tillgången till råvaror för den tillverkande industrin.
- Satsa på nordiskt samarbete och förutsättningarna för det (t.ex. en bro till Umeå).

Scenario: Genom ansvarsfulla val

Hur når vi framtidsbilderna i det här scenariot?

Scenariots särdrag öppenhet, avtalsmässighet och kollektivism

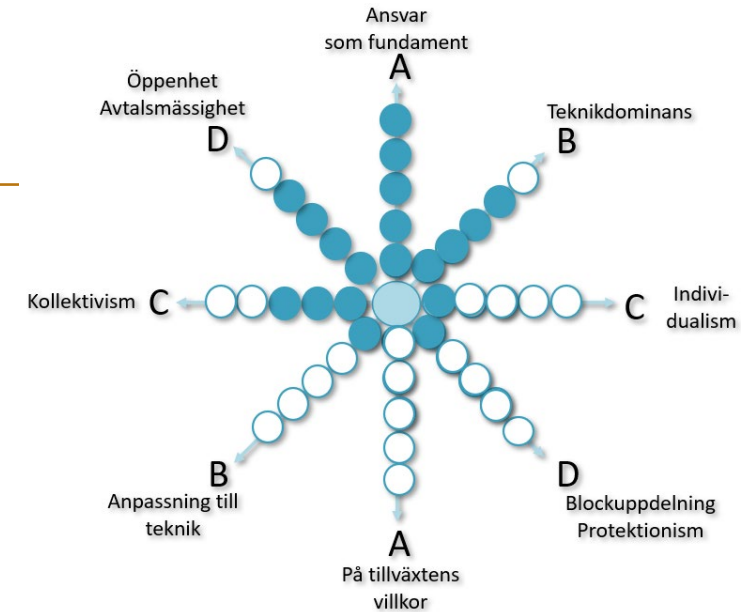
- Stärka nätverkssamarbete och gemensam utveckling inom olika sektorer och över sektorgränserna (stora och små företag, tredje och fjärde sektorn samarbetar i olika sammansättningar).
- Utveckla skräddarsydda arbets- och utbildningsvägar så att det är möjligt att alternera mellan arbete, företagsverksamhet, studier och allmännyttig verksamhet.

Scenariots särdrag teknikdominans

- Utveckla kluster för hållbar industri i Österbotten och göra dem mångsidiga.
- Stärka förmågan till internationellt FUI-samarbete i företag och högskolor.
- Utveckla kluster för data- och plattformsekonomi.

Scenariots särdrag ansvar, motverka klimatförändringen, väteekonomi och klimatflyktingar

- Främja ansvarsfullt ledarskap och företagande.
- Satsa på stävjande av klimatförändringen, förnybar och smart energiproduktion samt intelligent trafik.
- Utveckla förutsättningarna för väteekonomi (bl.a. ett täckande nät av vätgastankstationer).
- Utveckla skräddarsydda lösningar för integration och förberedelse för arbetslivet.

Tack! Kiitos!

Kimmo Riusala

kimmo.riusala@obotnia.fi

Irina Nori

irina.nori@obotnia.fi

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

